

ASIA:

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Luonnos 7.7.2021, Lausuntopyynnön diaarinumero VN/882/2018.

TUULIVOIMA-KANSALAIKYHDISTYS RY:N LAUSUNTO

Tuulivoimaa rakennetaan Suomeen huomattavia määriä. Tällä hetkellä rakenteilla tai rakentamisvalmiina on noin 30 uutta tuulivoimahanketta, ja eri vaiheissa olevissa olevia suunnitelmia on tuulivoima-alan ilmoituksen mukaan noin 240 tuulivoimahankkeesta. Jokaista uutta tuulivoimantuotantoaluetta kohden tarvitaan myös uusi sähkösiirtolinja, jota pitkin tuotettava sähkö siirretään valtakunnanverkkoon.

Tällä hetkellä rakenteilla olevissa tuulivoimahankkeissa sähkösiirtolinjojen pituus on yleensä 10-40 km. Tuulivoimahankkeiden määrän lisääntyessä uusia hankkeita joudutaan ymmärrettävistä syistä rakentamaan yhä etäämmälle valtakunnanverkosta, joten on odotettavissa, että uusien hankkeiden tarvitsemien sähkösiirtolinjojen pituudet tulevat kasvamaan. Näin ollen siirtolinjojen rakentaminen koskettaa tulevaisuudessa yhä suurempaa määrää yksityisiä kiinteistönomistajia. Siirtolinjan rakentamisen yhteydessä maastoa joudutaan raivaamaan 30-60 metrin leveydeltä linjan tarvitsemaa johtokäytävää ja suoja-aluetta varten.

Yhdistyksemme katsoo, että maan lunastamista ei tulisi ollenkaan soveltaa yksityistä elinkeinotoimintaa palvelevassa tarkoituksessa, kuten tuulivoimahankkeiden sähkönsiirrossa, vaan maanhankinnan tulisi perustua vapaaehtoiisiin kauppoihin tai vuokrasopimukseen. Lakia tulisi ensisijaisesti muuttaa tältä osin. Joka tapauksessa pidämme välttämättömänä, että voimajohtojen alle jäävästä maasta maksetaan lunastuksen yhteydessä riittävä korvaus, ja lunastuksesta aiheutuvat menetykset korvataan maanomistajille täysimääräisesti.

Tuulivoimahankkeiden edellyttämiä siirtolinjoja tullaan tulevaisuudessa rakentamaan tuhansia kilometrejä, ja usein niiden tarvitsemat johtokäytävät joudutaan raivaamaan metsiin ja luontoon. Tuulivoimahankkeiden siirtolinjoista muodostuva verkosto pirstoo Suomessa vielä olevia yhtenäisiä luontoalueita, vaarantaa luonnon monimuotoisuutta ja rikkoo tärkeitä ekologisia yhteyksiä. Tästä syystä mahdollisuus valvoa yleisen edun ja luonnonsuojelulle tärkeiden tavoitteiden toteutumista on välttämätöntä sähkönsiirtolinjojen lunastuspäätöksissä. Näitä tärkeitä tavoitteita voidaan edistää valitusoikeuden laajentamisessa hallituksen esityksessä mainittuihin yhdistyksiin ja ELY-keskuksiin. Valitusoikeuden tulee myös koskea lunastuksen kohteena olevan maanomistajan lisäksi kaikkia niitä tahoja, joihin alueen lunastaminen vaikuttaa.

Yhdistyksemme pitää erittäin tärkeänä ja välttämättömänä, että 87 a §:ssä valitusoikeus lunastusluvasta laajennetaan koskemaan

- sitä, jonka alueeseen tai erityiseen oikeuteen lunastuslupa kohdistuu ja se, jonka alueen tai oikeuden käyttämiseen hanke saattaa vaikuttaa,
- yhdistystä tai säätiötä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tain asuinympäristön viihtyvyyden parantaminen ja
- ELY-keskusta

Muun muassa Århusin yleissopimus, jossa Suomi on mukana, velvoittaa valtiot takaamaan kansalaisilleen vaikutusmahdollisuudet päätöksiin, jotka koskevat heidän elinympäristöään. Edellä mainittu 87 a §:n laajennus koskee juuri kansalaisten omaan elinympäristöönsä vaikuttamista ja sopimuksen velvoitteiden täytäntöönpanoa lainsäädännössä. ELY-keskuksen tehtävänä on valvoa yleistä etua ympäristöasioissa, ja on selvää, että sillä valvovana viranomaisena tulee olla myös valitusoikeus tapauksissa, joissa se katsoo yleisen edun vaarantuvan.

Tuulivoimateollisuuden etujärjestö Suomen Tuulivoimayhdistys ry katsoo omassa lausunnossaan, että erityisesti tuulivoimahankkeiden sujuva toteuttaminen vaatisi kansalaisten valitusoikeuden rajaamista. Emme hyväksy tätä näkemystä, vaan pidämme huomionarvoisena myös Euroopan komission tavoitteita kansalaisten valitusoikeuden turvaamisesta ja laajentamista kaikissa heidän elinympäristöönsä tai luonnonympäristöön merkittäväällä tavalla vaikuttavissa hankkeissa. Siten valitusoikeus tulee olla sellaisilla yhteisöillä, joiden tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun edistäminen taikka asuinympäristön viihtyvyyden parantaminen kyseisen hankkeen vaikutusalueella. Tuulivoimateollisuuden esiintuoma pelko valitusoikeuden väärinkäytöstä ei ole sellainen seikka, jolla voisi perustella Suomea sitovien kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamista koskevien velvoitteiden jättämistä noudattamatta.

Tuulivoimateollisuus on katsonut, että valitusoikeutettujen piiriä ei lunastuslain yhteydessä tarvitsisi laajentaa, koska jo tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arviointia (YVA) tehtäessä laajoilla tahoilla on vaikutus- ja valitusmahdollisuus. Ympäristövaikutusten arvioinnin tarkoituksena on kuitenkin vain tuottaa tietoa hankkeesta ja sen vaikutuksista alueen luontoon ja ympäristöön. YVA-ohjelma sisältää selvitysten tekemisen, mutta YVA ei tarkoita hankkeen lopullista lupaa tai esimerkiksi lunastuspäätöstä ja siihen liittyvää eri tahojen valitusmahdollisuutta.

Sähkönsiirtolinjojen rakentamisesta myös päätetään tuulivoimakaavoituksesta erillisessä menettelyssä, jonka toteuttaminen edellyttää usein omaa YVA-menettelyä. Suomen hallitus on 28.11.2019 vastaanottanut Euroopan komission Suomen tasavallalle osoittaman virallisen huomautuksen, jonka kohteena on eräiden julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin (2011/92/EU ja muutettuna 2014/52/EU) säännösten täytäntöönpano Suomessa. Mainittu direktiivi koskee myös sähkönsiirtolinjojen rakentamista. Komissio on katsonut, että useita direktiivin säännöksiä ei ole pantu Suomessa asianmukaisesti täytäntöön. Huomautus koskee mm. YVA-menettelyn tulosten huomioimista tällaisten hankkeiden lupamenettelyissä ja muutoksenhakuoikeuteen liittyviä kysymyksiä. Suomi on komissiolle 24.3.2020 antamassaan vastauksessa ilmoittanut, että lainsäädäntöä tullaan täydentämään YVA-direktiivin edellyttämällä tavalla. YVA-direktiivin valitusoikeutta koskevat määräykset on otettava huomioon myös kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastusta koskevassa laissa.

Lain 87 a § tulee saattaa voimaan hallituksenesitysluonnoksessa esitettyssä muodossa.

Helsingissä, syyskuun 22. päivänä 2021

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Kalevi Nikula
puheenjohtaja

Riitta Lindgren
hallituksen varsinainen jäsen, sihteeri

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry on tuulivoimarakentamisen piiriin joutuvien kansalaisten etujärjestö ja yhdysside. Yhdistyksen tavoitteena on se, että tuulivoimarakentamisen haitat ihmisille, luonnolle ja kulttuuriperinnölle saadaan minimoitua. Yhdistys seuraa ja edistää tuulivoimaan liittyvää tutkittua tietoa,

tiedottaa siitä, sekä tekee aloitteita ja antaa lausuntoja paikallisille, alueellisille ja valtion viranomaisille tuulivoimarakentamisen haittojen ehkäisemiseksi ja niihin liittyvän tiedon lisäämiseksi.